

Projekt

z dnia 3 marca 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR X. .2025
RADY GMINY RĘCZNO**

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ręczno na lata 2025-2032

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.), art. 16 b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ręczno na lata 2025-2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ręczno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Gaj

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

DLA GMINY RĘCZNO

NA LATA 2025-2032

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	4
WPROWADZENIE	5
Metodologia opracowania Strategii	8
Podstawy prawne	10
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	13
Metodologia badań społecznych	15
CHARAKTERYSTYKA GMINY RĘCZNO	17
Położenie	17
Sytuacja demograficzna	18
Sytuacja gospodarcza	20
Edukacja i wychowanie.....	21
Kultura, sport i rekreacja.....	23
Opieka zdrowotna	24
Bezpieczeństwo publiczne	25
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	25
Gminny system pomocy społecznej.....	33
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	37
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW	38
Struktura badanej próby	38
Problem alkoholowy	39
Problem nikotynowy	40
Problem narkotykowy	41
Problem przemocy	43
Korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu	47
Uczestnictwo w grach hazardowych.....	49
Zaburzenia odżywiania	49
Zdrowie psychiczne	50
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW.....	52
Struktura badanej próby	52
Problem alkoholowy	54
Problem nikotynowy	56

Problem narkotykowy	57
Problem przemocy	58
Korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu	62
Hazard	63
Inne uzależnienia behawioralne	64
Problemy społeczne	66
Rynek pracy	67
Ubóstwo i wykluczenie społeczne	69
Sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami	70
Zdrowie psychiczne	73
SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY RĘCZNO	74
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	74
Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	79
Zdrowie psychiczne	83
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	84
Przeciwdziałanie przemocy domowej.....	89
Aktywność i integracja społeczna seniorów	93
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	96
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	99
CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	103
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	104
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	105
Ramy finansowe Strategii	129
System wdrażania Strategii	130
System aktualizacji Strategii	131
Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	132
Monitoring i ewaluacja	133
Wnioski i podsumowanie	138
BIBLIOGRAFIA	141
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	143
Spis rysunków	143
Spis tabel	143

Spis wykresów146

WYKAZ SKRÓTÓW

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
- GBP** – Gminna Biblioteka Publiczna w Ręcznie
- GKPRPA** – Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- GOPS** – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie
- IPiN** – Instytut Psychiatrii i Neurologii
- KCPU** – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
- KDR** – Karta Dużej Rodziny
- KP** – Komisariat Policji w Gorzkowicach
- NGO** (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa
- NK** – procedura „Niebieskie Karty”
- OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- PARPA** – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim
- PES** – podmioty ekonomii społecznej
- PFRON** – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- PKI** – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Ręcznie
- pp.** – punkt procentowy
- PPPP** – Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim
- PUP** – Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim
- UG** – Urząd Gminy Ręczno
- WTZ** – Warsztaty Terapii Zajęciowej
- ZI** – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. Uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne – na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi konsekwencjami dla rynku pracy, rozwarstwieniem społecznym pociągającym za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększeniem skali ubóstwa, ujawnianiem się nowych konfliktów społecznych, wzrostem zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*

starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno na lata 2025-2032 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

² N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7

Strategia służyć będzie osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno na lata 2025-2032 zawiera kilka części, w tym charakterystykę Gminy oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ⇒ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ⇒ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ⇒ zdrowie psychiczne,
- ⇒ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ⇒ przeciwdziałanie przemocy domowej,
- ⇒ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ⇒ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ⇒ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno na lata 2025-2032, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli m.in. na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno na lata 2025-2032 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i

programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.

2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących skalę ich oddziaływania zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 10 maja 2019 r. o ochronie danych osobowych,
6. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,

6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
14. ustawa z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
15. ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ręczno na lata 2025-2032 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno na lata 2025-2032 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ⇒ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020** (z perspektywą do 2030 r.), będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- ⇒ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.
- ⇒ **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ⇒ Strategia Demograficzna 2040,
- ⇒ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ⇒ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,

- ⇒ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- ⇒ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- ⇒ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym wobec Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno na lata 2025-2032 są: *Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku*, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, a także *Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2021-2030*.

Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Ręczno jest **Strategia Rozwoju Gminy Ręczno na lata 2023-2030**, której wizja zakłada, iż gmina Ręczno w 2030 roku będzie *Gminą otwartą na turystów, z ciekawą ofertą spędzania wolnego czasu, dbającą o mieszkańców i gości. Gminą znaną ze swoich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Aktywnie pozyskującą oraz wykorzystującą fundusze zewnętrzne.*

Metodologia badań społecznych

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki.

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie gminy Ręczno, ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów.

Wybór metod i technik badawczych

W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców gminy Ręczno zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań. Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych.

Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży w Gminie przeprowadzone zostały przy wykorzystaniu metody ilościowej, odpowiadającej na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę niż w przypadku metod jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację. Zastosowana została technika CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview*) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony internetowej, zakładająca przeprowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną. Pozwala ona na zachowanie pełnej anonimowości respondentów.

Dobór próby i narzędzie badawcze

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby objąć działaniami jej wszystkich członków, dlatego wybiera się grupę reprezentacyjną. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania odbyły się w listopadzie 2024 roku, a udział w nich wzięło 75 dorosłych mieszkańców oraz 81 uczniów z terenu gminy Ręczno.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych, składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

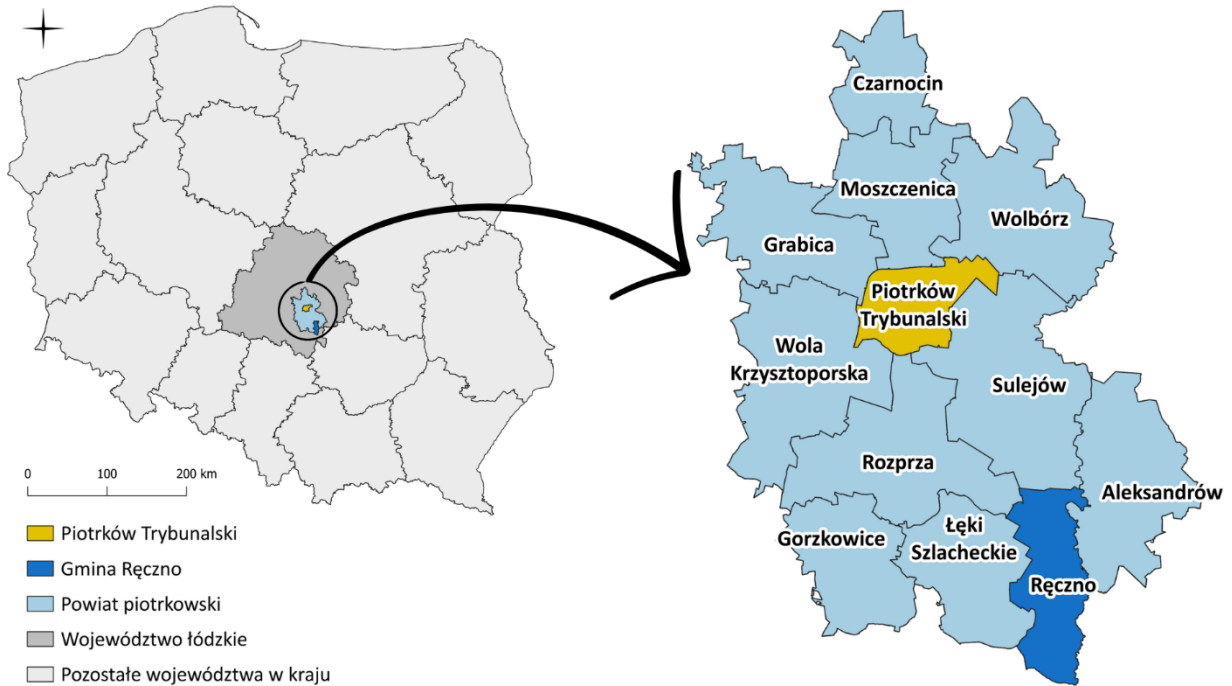
W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o +/- 1,0 pp. od 100%.

CHARAKTERYSTYKA GMINY RĘCZNO

Położenie

Gmina Ręczno położona jest w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie piotrkowskim. Gmina zajmuje obszar 89,2 km² i stanowi 6,2% powierzchni powiatu oraz 0,5% powierzchni województwa. W skład gminy Ręczno wchodzi 14 sołectw: Bąkowa Góra, Będzyn, Dęba, Kolonia Ręczno, Łęg Ręczyński, Łęki Królewskie, Majkowice, Nowinki, Paskrzyn, Ręczno, Stobnica, Stobnica-Piła, Wielkopole oraz Zbyłowice. Siedzibą Gminy jest miejscowość Ręczno, oddalona o około 32 km od Piotrkowa Trybunalskiego – siedziby powiatu oraz blisko 90 km od Łodzi – stolicy województwa łódzkiego.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Ręczno na tle powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju

Źródło: Opracowanie własne

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Ręčno zamieszkuje 3 330 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano spadek na poziomie 1,5%, natomiast w porównaniu do 2022 roku o 0,6%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Ręčno w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Ręčno w 2023 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -9,30, co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą i jednocześnie znacznie mniej korzystną wartość niż odnotowano w przypadku powiatu piotrkowskiego (-4,44), województwa łódzkiego (-5,90) oraz kraju (-3,62). Na przełomie analizowanych trzech lat w Gminie obserwowano wahania wartości współczynnika. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Ręčno w porównaniu do powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023

Lp	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Gmina Ręčno	-10,02	-7,74	-9,30
2.	Powiat piotrkowski	-6,77	-5,43	-4,44
3.	Województwo łódzkie	-7,67	-6,37	-5,90
4.	Polska	-4,95	-3,79	-3,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Struktura ludności w gminie Ręčno według ekonomicznych grup wieku w 2023 roku przedstawiała się następująco:

⇒ 18,9% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia,

- ⇒ 55,2% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia,
- ⇒ 26,0% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym uległ zmniejszeniu – z 19,5% w 2021 roku, przez 19,3% w 2022 roku do 18,9% w 2023 roku. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności ulegał wahaniom – w 2023 roku odnotowano spadek o 0,4 pp. względem roku 2021, a jednocześnie wzrost o 0,2 pp. w stosunku do roku 2022. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym ulegał stopniowemu zwiększaniu i w 2023 roku wyniósł 26,0%, a więc o 1,2 pp. więcej niż w 2021 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Wiek przedprodukcyjny	19,5	19,3	18,9
2.	Wiek produkcyjny	55,6	55,0	55,2
3.	Wiek poprodukcyjny	24,8	25,7	26,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Sytuacja gospodarcza

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Ręčno na koniec 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 245 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 206 (84,1%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie uległa wzrostowi, podobnie było w przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

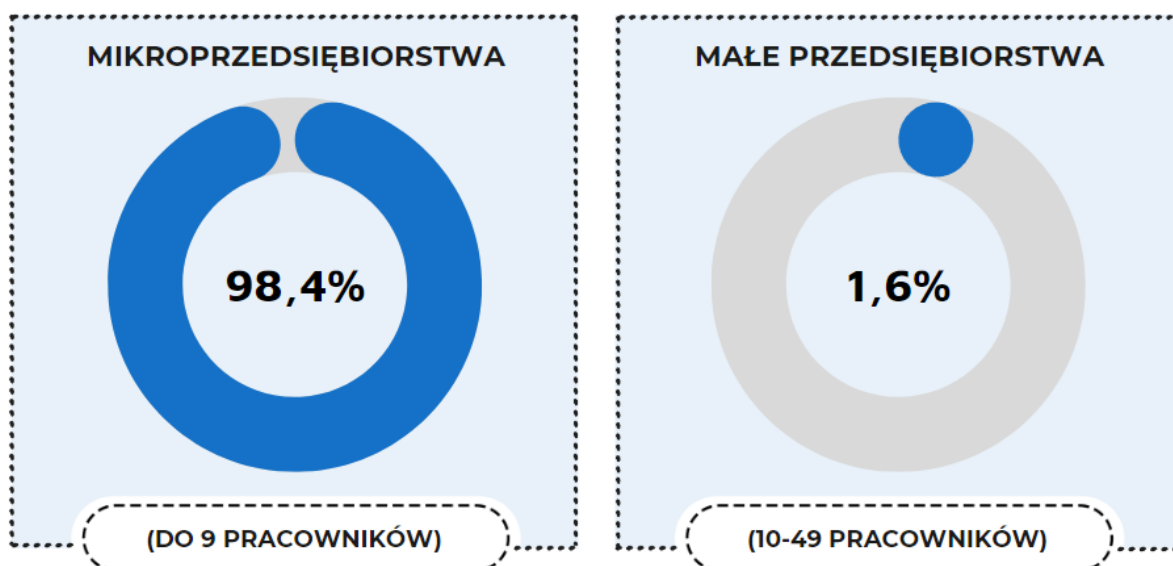
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Ręčno w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Ręčno według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników –

w 2023 roku było ich 241. Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników było w Gminie 4.

Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Ręczno (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Edukacja i wychowanie

Gmina Ręczno jest organem prowadzącym dla Szkoły Podstawowej w Ręcznie oraz Szkoły Podstawowej w Stobnicy. W 2023 roku do szkół podstawowych uczęszczało łącznie 338 uczniów, co oznacza wzrost o 11,9% względem roku 2021 oraz o 14,7% w stosunku do roku 2022. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych na terenie gminy Ręczno w latach 2021-2023 (stan na 30 września)

Placówka	2021	2022	2023
Szkoła Podstawowa w Ręcznie	226	201	274
Szkoła Podstawowa w Stobnicy	76	66	64
OGÓLEM	302	267	338

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2022 i 2023 rok

Uczniom z terenu Gminy zapewniano bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do szkoły. W roku szkolnym 2023/2024 na terenie gminy Ręczno obowiązek ten był realizowany własnym środkiem transportu i firmą zewnętrzną na kwotę 154 298,41 zł. Ze zorganizowanego dowozu w okresie do 31 sierpnia 2024 roku korzystało 120 dzieci, natomiast od 1 września 2024 roku ich liczba wzrosła do 131⁴.

Na kolejnym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Ręczno w porównaniu do średniej dla powiatu piotrkowskiego oraz województwa

4 Ewidencja Gminna

łódzkiego. Z zebranych danych wynika, że młodzi mieszkańcy Gminy uzyskali każdorazowo niższe wyniki niż wszyscy uczniowie z terenu powiatu i województwa – najmniej korzystnie przedstawiają się wyniki z matematyki, które osiągnęły poziom 49,4%, co jest wartością 4,2 pp. niższą niż w powiecie oraz o 4,3 pp. niższą niż odnotowano w całym województwie łódzkim. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 3. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Ręčno, powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2023 roku

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

Gmina Ręčno systematycznie prowadzi działania w zakresie doposażania placówek oświatowych w niezbędne materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy, a także modernizacji obiektów, podnosząc tym samym jakość kształcenia i zapewniając odpowiednie warunki edukacyjne.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje placówka zapewniająca opiekę nad dziećmi do lat 3.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy nieprzerwanie od 1986 roku funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Ręcznie, która zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem, przechowywaniem oraz udostępnianiem zbiorów bibliotecznych. W 2023 roku bibliotekę odwiedziło 7 130 użytkowników, z kolei zarejestrowanych czytelników było 376. Biblioteka aktywnie wspiera również osoby z niepełnosprawnościami – w 2023 roku dostarczała książki i prasę bezpośrednio do domu 5 stałych czytelników⁵.

Kolejny wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Ręczno oraz powiecie piotrkowskim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w Gminie wyższą wartość niż w powiecie – w 2023 roku w Gminie na 1 000 mieszkańców przypadało 113 czytelników, a w całym powiecie było ich 95. Na przestrzeni analizowanych lat zarówno w Gminie, jak i całym powiecie piotrkowskim zauważyć można wahania liczby czytelników przypadających na 1 000 mieszkańców.

Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Ręczno oraz powiecie piotrkowskim w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

⁵ Raport o stanie Gminy za 2023 rok

Nieodłącznym elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, które kształtują tożsamość lokalnej społeczności, przypominając o bogatej historii regionu oraz jego tradycjach, a jednocześnie stanowią inspirację dla działań kulturalnych i edukacyjnych. W 2023 roku na terenie gminy Ręczno znajdowały się 24 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Sport odgrywa istotną rolę w życiu mieszkańców gminy, wspierając rozwój osobisty, integrację społeczną oraz poprawę jakości życia. Dzięki dostępności kompleksu boisk sportowych Orlik i zajęciom prowadzonym przez animatora sportu, dzieci, młodzież i dorośli mają możliwość aktywnego spędzania czasu, rozwijając swoje umiejętności w grach zespołowych, tenisie ziemnym czy siatkówce. Gmina wspiera te działania, finansując wynagrodzenie animatora oraz dbając o rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostępnej dla wszystkich mieszkańców⁶.

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Ręczno funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej SULMED. Z dostępnych danych GUS wynika, iż w gminie Ręczno w 2023 roku na 1 przychodnię przypadało 3 330 mieszkańców, co jest wartością wyższą od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie piotrkowskim, która wynosiła w omawianym roku 2 731. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,8 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co również stanowi wyższą – a tym samym bardziej korzystną – wartość od średniej liczby porad dla całego powiatu piotrkowskiego (4,3).

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Ręczno w porównaniu do powiatu piotrkowskiego w 2023 roku

wyszczególnienie	Gmina	Powiat
przychodnie	1	33
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	3 330	2 731
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,8	4,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Ręczno o bezpieczeństwo dbają funkcjonariusze

⁶ Raport o stanie Gminy za 2023 rok

Komisariatu Policji w Gorzkowicach, który funkcjonuje w ramach Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie Trybunalskim.

W 2023 roku na terenie Gminy stwierdzono (w oparciu o dane pochodzące z Raportu o stanie Gminy za 2023 rok) 36 przestępstw, co oznacza wzrost na poziomie 24,1% w stosunku do roku poprzedniego (2022).

Wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców Gminy mają również Ochotnicze Jednostki Straży Pożarnej. OSP realizują zadania na rzecz ochrony ludności, ochrony przeciwpożarowej oraz ratownictwa, a także prowadzą na szeroką skalę działania profilaktyczne skierowane głównie do młodzieży. Obecnie na terenie Gminy funkcjonuje pięć jednostek OSP, z czego dwie włączone są do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. W 2023 roku największą część zagrożeń pożarowych na terenie Gminy stanowiły zagrożenia miejscowe obejmujące zdarzenia (inne niż pożar) wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska – stanowiły one blisko $\frac{3}{4}$ wszystkich wyjazdów.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględny zyskiem⁷.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne,

⁷ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*, str. 10

a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy między-instytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i

stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ekonomii społecznej zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

Lp	Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	⇒ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	⇒ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ⇒ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	⇒ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	⇒ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	⇒ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób z niepełnosprawnościami	⇒ działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami
7.	Edukacji publicznej	⇒ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	⇒ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	⇒ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	⇒ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	⇒ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ⇒ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ⇒ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ⇒ upowszechniania i ochrony praw konsumentów
12.	Mieszkalnictwa	⇒ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
13.	Ochrony środowiska	⇒ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	⇒ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ⇒ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości

Lp.	Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ rewitalizacji ⇒ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ⇒ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmacniania integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- ⇒ otwarty konkurs ofert,
- ⇒ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ⇒ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- ⇒ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- ⇒ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- ⇒ zlecenia usług,
- ⇒ zlecenia instytucji,
- ⇒ bonu na aktywność (regranting),
- ⇒ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Na terenie gminy Ręczno w 2023 roku zarejestrowanych było 245 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 13 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które stanowiły 3,7% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Na przestrzeni analizowanych lat liczba

stowarzyszeń utrzymywała się na stałym poziomie, z kolei w przypadku fundacji tylko w 2021 roku na terenie Gminy funkcjonował tego typu podmiot.

Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Ręčno na przestrzeni lat 2021-2023

Lp	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	228	228	245
2.	Liczba fundacji	1	0	0
3.	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych	12	12	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Organizacje pozarządowe są ważnym partnerem samorządu, pobudzając aktywność mieszkańców i wspierając rozwój Gminy. Współpraca z tymi podmiotami w gminie Ręčno opiera się na zasadach pomocniczości, partnerstwa i efektywności, a jej zasady reguluje roczny program współpracy. W ramach tej współpracy w 2023 roku Gmina przeznaczyła 38 000 zł na realizację zadań publicznych, wspieranych zarówno finansowo, jak i pozafinansowo, m.in. poprzez udzielanie wsparcia merytorycznego, udostępnianie lokali czy konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego. Wszystkie działania mają na celu lepsze zaspokojenie potrzeb społecznych i poprawę jakości życia mieszkańców.

Na terenie Gminy funkcjonują 4 ochotnicze straże pożarne, 7 Kół Gospodyń Wiejskich oraz 1 Klub sportowy, które posiadają status organizacji pozarządowej. Ponadto od 2008 roku działalność prowadzi Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Ręčno, którego celem jest działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności gminy Ręčno oraz szerokokorozumianego rozwoju JST.

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Ręčno w latach 2021-2023 ulegał wahaniom – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano wzrost o 0,05 pp., z kolei w zestawieniu z rokiem 2022 odnotowano wzrost o 0,32 pp. W odniesieniu do danych powiatowych i wojewódzkich wskaźnik w Gminie w 2021 roku przyjmował najwyższe wartości, w 2022 roku najniższe, natomiast w ostatnim roku poddanych badaniom plasował się między powiatem (3,86) a województwem (4,15). Szczegółowe dane zostały przedstawione na kolejnym wykresie.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Ręčno, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Od 2012 roku Gmina Ręczno jest członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „BUD-UJ RAZEM”, które powstało w 2008 roku z inicjatywy mieszkańców gmin Ujazd i Budziszewice. Stowarzyszenie, reprezentujące sektor społeczny, gospodarczy i publiczny, działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, aktywizacji mieszkańców oraz poprawy jakości życia na objętych nim terenach. Obecnie LGD obejmuje powiat piotrkowski i 20 gmin, co stanowi obszar o łącznej powierzchni 1859 km², zamieszkały przez blisko 139 tysięcy osób. Dzięki wspólnym działaniom Stowarzyszenie skutecznie realizuje swoje cele, wspierając społeczności lokalne w rozwoju i współpracy⁸.

Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁹.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Ręczno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Ręczno ulegała wahaniom. W 2023 roku pomocą społeczną objęto 126 rodzin – to o 24 mniej niż w 2022 roku oraz o 77 więcej względem 2021 roku. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej również ulegała wahaniom i w 2022 roku przyjęła najwyższą wartość.

⁸ Raport o stanie Gminy za 2023 rok

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.)

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Ręčno w latach 2021-2023*Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok*

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2021-2023 wartość tego wskaźnika uległa zwiększeniu, by w 2023 roku osiągnąć wartość 2,85%. Szczegółowe dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023*Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok*

Kolejna tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku z tego typu pomocy korzystały 54 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 60 osób w wieku produkcyjnym oraz 23 osoby w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci brak jest znacznych dysproporcji – korzystających z pomocy społecznej kobiet było 71, a mężczyzn – 66. Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2021-2023, dostrzec można wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym korzystających z pomocy społecznej oraz wahania w przypadku liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W każdym z analizowanych lat to kobiety stanowiły większość osób korzystających ze wsparcia.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023

Wiek	2021		2022		2023	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
0-17	6	10	15	16	28	26
Produkcyjny	25	18	23	23	29	31
Poprodukcyjny	8	13	7	11	9	14
Ogółem	39	41	45	50	66	71

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 47 mieszkańcom gminy Ręčno, natomiast świadczenie niepieniężne – 48 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne oraz systematyczny wzrost liczby osób, którym udzielono świadczeń niepieniężnych.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenia pieniężne	43	38	47
Świadczenia niepieniężne	18	27	48

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie ulegała wahaniom – w 2021 roku wyniosła 25, w 2022 osiągnęła wartość 23, natomiast w 2023 roku przyjęła najwyższą wartość, tj. 26. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2023 roku są wyraźnie widoczne – mężczyźni stanowili 38,5% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 61,5%.

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023

Płeć	2021	2022	2023
Kobiety	16	11	16
Mężczyźni	9	12	10
Ogółem	25	23	26

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Ręczno była niepełnosprawność – z tego powodu pomoc otrzymało 27 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym przyznano pomoc znajdowała się długotrwała lub ciężka choroba (26 rodzin), natomiast na trzecim – potrzeba ochrony macierzyństwa (14 rodzin). Wśród najczęściej wymienionych powodów udzielania świadczeń, znajdowało się także bezrobocie (13 rodzin) oraz ubóstwo (10 rodzin). Szczegółowe informacje znajdują się na kolejnym wykresie.

Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Ręczno należą:

- ⇒ Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ⇒ Gminna Biblioteka Publiczna w Ręcznie,
- ⇒ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie,
- ⇒ Komisariat Policji w Gorzkowicach przynależący do Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie Trybunalskim,
- ⇒ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- ⇒ placówki oświatowe,
- ⇒ Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim,
- ⇒ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim,
- ⇒ Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim,
- ⇒ Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Ręcznie,
- ⇒ Urząd Gminy Ręczno,
- ⇒ WTZ Kubusie z Ręczna,
- ⇒ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

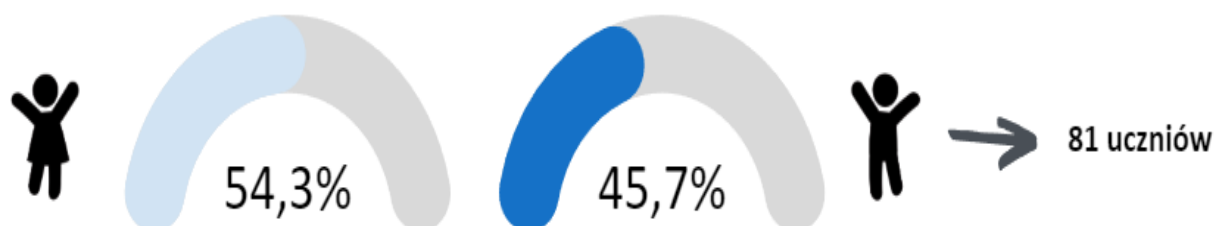
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały problemy społeczne z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy i e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzecią oraz uzależnieniami behawioralnymi. Dodatkowo zbadano stan zdrowia psychicznego uczniów oraz wiedzę na temat zaburzeń odżywiania.

Struktura badanej próby

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Ręčno wypełnili 81 ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne, przewagę miały dziewczynki – stanowiły one 54,3% ogółu. Chłopcy wypełnili 45,7% kwestionariuszy.

Rysunek 5. Płeć uczniów uczestniczących w badaniu: N=81¹⁰

Kolejny wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale wiek. Dostrzegalne jest zróżnicowanie pod tym względem. Najwięcej, bo 37,0% osób biorących udział w badaniu miało wówczas 12-23 lat, 35,8% wskazało na przedział wiekowy 10-11 lat, a najmniejszy odsetek ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14-15 lat (27,2%).

¹⁰ N=liczba osób odpowiadających na pytanie

Wykres 9. Wiek uczniów: N=81**Problem alkoholowy**

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez nich alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 13,6% badanych. Większość osób, które oświadczyły, że sięgnęły po alkohol to uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (6,2%), natomiast po 2,5% respondentów piło napoje alkoholowe kilka razy (do 10 razy), wiele razy (powyżej 10 razy) lub wskazało na regularne picie alkoholu (przynajmniej raz w tygodniu).

Wykres 10. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=81

Następne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Ręczno odnosiło się do częstotliwości spożycia przez nich alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Ponad połowa uczniów będących po inicjacji alkoholowej nie piła alkoholu w tym okresie (6 osób, tj. 60,0%). Wśród respondentów, którzy sięgnęli wtedy po alkohol pojedyncze osoby spożywały go 1-2 razy lub 3-4 razy (po 10,0%), z kolei na częstotliwość powyżej 7 razy wskazało 2 ankietowanych (20,0%). 1 ankietowany nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 11. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=10

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	60,0	6
1 – 2 razy	10,0	1
3 – 4 razy	10,0	1
5 – 7 razy	0,0	0
więcej niż 7 razy	20,0	2

Problem nikotynowy

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy tradycyjne (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów) oraz e-papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z papierosami tradycyjnymi miało 4,9% ankietowanych, w tym 3,7% uczniów sięgnęło po nie jednokrotnie, z kolei 1,2% pali je regularnie/codziennie.

Jak wynika z badań, po e-papierosy sięgnęło 8,6% ankietowanych, w tym 3,7% paliło je jednokrotnie, 2,5% – wiele razy (powyżej 10 razy), z kolei po 1,2% robiło to kilka razy (do 10 razy) lub pali papierosy elektroniczne regularnie/codziennie.

Wykres 11. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=81

Problem narkotykowy

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu, respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Z odpowiedzi uczniów wynika, że 2,5% z nich sięgnęło po substancje psychoaktywne, z czego po 1,2% zażywało je kilkakrotnie (do 10 razy) lub robi to regularnie/codziennie.

Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=81

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Można zauważyć, że w tym okresie sięgnęła po nie 1 osoba, która robiła więcej niż 7 razy (50,0%).

Tabela 12. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy/leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	50,0	1
1 – 2 razy	0,0	0
3 – 4 razy	0,0	0
5 – 7 razy	0,0	0
więcej niż 7 razy	50,0	1

Kolejna tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące rodzaju zażywanych substancji. Jak wynika z odpowiedzi, pojedyncze osoby paliły marihuanę, zażywało amfetaminę, dopalacze, mefedron lub leki w celu odurzenia (po 50,0%).

Tabela 13. Jakie były to substancje? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	50,0	1
amfetamina	50,0	1
dopalacze	50,0	1
mefedron	50,0	1
leki w celu odurzenia	50,0	1
inne	0,0	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- ⇒ narkotyki nie są łatwe do zdobycia dla żadnego ucznia, a trudne dla 30,9%,
- ⇒ dopalacze są łatwe do zdobycia dla 1,2% badanych, a trudne dla 23,5%,
- ⇒ alkohol jest łatwy do zdobycia dla 21,0% respondentów, a trudny dla 27,2%,
- ⇒ papierosy są łatwe do zdobycia dla 19,8% ankietowanych, a trudne dla 25,9%,
- ⇒ e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 23,5% osób, a trudne dla 25,9%.

Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=81

Problem przemocy

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z terenu gminy Ręčno. Zapytano uczniów o to, czy zdarzyło im się w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyć przemocy. Twierdzącej odpowiedzi udzielił średnio co piąty badany (22,2%).

Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=81

W celu pogłębionej analizy określono również to, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi można stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony uczniów ze swojej szkoły (9 osób, tj. 52,9%), a także kolegów/koleżanek spoza szkoły lub rodzeństwa – przyznało to po 4 osoby (po 23,5%), a 3 respondentów wskazało na rodziców (17,6%). 2 badanych doznało przemocy ze strony innych, bliżej nieokreślonych osób. 1 ankietowany nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 14. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniowie z mojej szkoły	52,9	9
koledzy/koleżanki spoza szkoły	23,5	4
rodzeństwo	23,5	4
rodzice	17,6	3
inne osoby	11,8	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejna tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Można zauważyć, że:

- ⇒ przemocy psychicznej doświadczyło 9 uczniów (56,3%),
- ⇒ przemocy fizycznej doznało 7 badanych (43,8%),

⇒ przemocy seksualnej doświadczyło 5 respondentów (31,3%).

⇒ zaniedbania doznał 1 uczestnik badania (6,3%).

2 badanych pominęło to pytanie.

Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=16

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	56,3	9
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	43,8	7
ktoś mnie dotykał w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, ktoś mówił o moim ciele w sposób, który mnie zawstydział itp.	31,3	5
nie miałem/am zapewnionej opieki, kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów, kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	6,3	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowali oni przemoc wobec innych osób. Twierdząco na to pytanie odpowiedział co czwarty uczeń, tj. 24,7%.

Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=81

W dalszej kolejności respondenci odpowiedzieli na pytanie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

⇒ przemoc fizyczną zastosowało 12 ankietowanych (60,0%),

⇒ przemoc psychiczną stosowało 10 uczniów (50,0%),

⇒ przemocy seksualnej dopuściło się 2 badanych (10,0%).

Tabela 16. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=20

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/am, dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	60,0	12
przezywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	50,0	10
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłem/am o czymś ciele w sposób, który go zawstydział itp.	10,0	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Największa część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec uczniów ze szkoły – wskazało na to 17 osób (85,0%), natomiast odpowiedzi 5 respondentów padły na rodzeństwo (25,0%). 4 ankietowanych przyznało się do stosowania przemocy wobec kolegów/koleżanek spoza szkoły (20,0%), z kolei 1 uczeń wskazał na inne osoby, gdzie wymienił kolegów (5,0%).

Tabela 17. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=20

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniów z mojej szkoły	85,0	17
rodzeństwa	25,0	5
kolegów/koleżanek spoza szkoły	20,0	4
innych osób	5,0	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytanie dotyczyło częstotliwości występowania przemocy między uczniami w szkole. 32,1% osób nie potrafiło określić, czy ten problem jest obecny, z kolei zdaniem 8,6% przemoc między uczniami w szkole nie występuje. Respondenci, którzy przyznali, że w ich szkole się to zdarza stanowią 59,3% wszystkich badanych, przy czym po 19,8% z nich przyznało, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w roku, kilka razy w miesiącu lub nawet kilka razy w tygodniu.

Wykres 16. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=81

Następnie uczniowie biorący udział w badaniu mieli odpowiedzieć na pytanie, czy sami stosowali lub doświadczyli cyberprzemocy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy. 9,9% uczniów stwierdziło, że doświadczyło cyberprzemocy, natomiast 16,0% osób nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Z udzielonych odpowiedzi wynika również, że odsetek 6,2% respondentów przyznał się do stosowania przemocy w Internecie, a jednocześnie 7,4% osób wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 17. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyludzanie pieniędzy, rozesyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=81

Korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie, jak często uczniowie z gminy Ręczno korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Pierwsze pytanie miało zweryfikować, ile czasu w ciągu dnia uczniowie poświęcają na korzystanie z urządzeń

elektronicznych i/lub Internetu. Badanie wykazało, że znaczna część młodych mieszkańców poświęca na korzystanie z tego typu urządzeń powyżej 1 godziny do 3 godzin dziennie (43,2%) oraz powyżej 3 godziny do 5 godzin dziennie (35,8%). 9,9% ankietowanych przeznaczają na to do 1 godziny w ciągu dnia, natomiast 6,2% badanych – powyżej 7 godzin. 2,5% uczniów korzysta z nich od 5 do 7 godzin dziennie. Kolejne 2,5% uczestników badania nie korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu w ogóle.

Wykres 18. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=81

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Tego typu zachowanie zadeklarowało 38 osób (48,1%), w tym 5 badanych zdarza się to bardzo często (6,3%), 6 respondentom – często (7,6%), 11 ankietowanych zadeklarowało, że kłamało w tej sprawie czasami, natomiast 16 badanych przyznało, że miało to miejsce jeden raz (20,3%).

Tabela 18. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=79

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	6,3	5
tak, często	7,6	6
tak, czasami	13,9	11
tak, jednokrotnie	20,3	16
nie	51,9	41

Uczestnictwo w grach hazardowych

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się grać w gry, w których wygraną lub przegraną były pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego 23,5% badanych. Wśród tych osób 7,4% grało w nie jednokrotnie, 6,2% – od 2 do 10 razy, z kolei 9,9% – powyżej 10 razy.

Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=81

Zaburzenia odżywiania

Kolejna część badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Ręczno dotyczyła zaburzeń odżywiania, z którymi zmagają się coraz więcej młodych osób. Uczniowie mieli wskazać, które odpowiedzi z kafeterii zaliczamy według nich do zaburzeń odżywiania. Największy odsetek wskazał na anoreksję (51,9%), z kolei 42,0% uczniów wyróżniło napadowe objadanie się, a 34,6% – bulimię. Średnio co piąty ankietowany miał trudności z określeniem, czym są zaburzenia odżywiania (22,2%), a na ortoreksję wskazało 13,6% osób. Z odpowiedzi badanych wynika, iż błędną wiedzę w tym zakresie ma 19,8% uczniów, w opinii których do zaburzeń odżywiania zalicza się zaburzenia jelit, 9,9% respondentów, którzy zaznaczyli cukrzycę oraz 4,9% wskazujących na alergie pokarmowe. 17,3% ankietowanych przyznało, że nie wiedzą, czym są zaburzenia odżywiania.

Wykres 20. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=81

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdrowie psychiczne

W kolejnej części badania przeprowadzonego wśród młodych mieszkańców gminy Ręczno, zostali oni poproszeni o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia psychicznego. Pytanie skierowane do uczniów miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, które utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, po 40,7% respondentów w tym okresie doświadczyło osłabienia koncentracji oraz niskiej samooceny, a 39,5% badanych doznało obniżenia nastroju. Ponadto blisko co trzeci uczestnik badania odczuwał lęk (29,6%), a co czwarty odnotował zaburzenia snu (24,7%). Niepokojący jest fakt, iż 14,8% respondentów miało myśli samobójcze, natomiast 13,6% podejmowało się w tym czasie czynów autoagresywnych.

Wykres 21. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=81

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Ręczno, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej. Analizie poddano również kwestie związane z rynkiem pracy, ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz sytuacją osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Ręczno wzięło udział 75 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby, ze względu na płeć. Można zauważyć, że zdecydowanie więcej ankiet wypełniły kobiety – stanowiły one 76,0% ogółu, natomiast mężczyźni – 24,0%.

Rysunek 6. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=75

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (49,3%), a następnie mający 26-35 lat (21,3%). W badaniu wzięli udział również mieszkańcy w wieku 46-55 lat (18,7%). Respondenci mający 25 lat lub mniej stanowili 6,7% próby badawczej, natomiast najmniejszy odsetek to mieszkańcy w wieku 56-65 lat (4,0%). Osoby powyżej 65 roku życia nie wypełniły żadnego kwestionariusza.

Wykres 22. Wiek: N=75

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Blisko połowę próby badawczej stanowili mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (41,3%), 32,0% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem wyższym, natomiast 24,0% – zawodowym. Po 1,3% ankietowanych

zakończyło edukację na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym.

Wykres 23. Wykształcenie: N=75

Problem alkoholowy

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż 2,7% ankietowanych sięga po alkohol codziennie, 4,0% – kilka razy w tygodniu, 10,7% – raz w tygodniu, 12,0% – kilka razy w miesiącu, a 16,0% – raz w miesiącu. 36,0% respondentów podało, że pije alkohol kilka razy w roku, natomiast całkowitą abstynencję zadeklarowało 18,7% osób.

Wykres 24. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=75

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Odpowiedzi mieszkańców są następujące: większość z nich podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyło im się upić (47 osób, tj. 77,0%). 8 respondentów wskazało, że doszło do tego 1 raz (13,1%), natomiast po 2 badanych przyznało, że miało to miejsce 2-5 razy, 6-10 razy lub powyżej 10 razy (po 3,3%).

Tabela 19. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=61

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1 raz	13,1	8
2-5 razy	3,3	2
6-10 razy	3,3	2
powyżej 10 razy	3,3	2
ani razu	77,0	47

Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów odpowiedziała, że nigdy nie kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości (45 osób, tj. 75,0%). 3 badanych wskazało, że zdarzyło im się to jednokrotnie (5,0%), z kolei 2 ankietowanym – sporadycznie (3,3%). 10 badanych odpowiadających na to pytanie nie posiada prawa jazdy (16,7%). 1 osoba pominęła to pytanie.

Tabela 20. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=60

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zdarzyła mi się taka sytuacja	75,0	45
raz mi się to zdarzyło	5,0	3
zdarza mi się to sporadycznie	3,3	2
zdarza mi się to często	0,0	0
nie posiadam prawa jazdy	16,7	10

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród znacznej części mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 16,0% badanych, natomiast „nie” – 4,0% osób. 80,0% respondentów przyznało, że spożywanie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka.

Wykres 25. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=75

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu. Z przeprowadzonych badań wynika, iż przyznało się do tego 53,3% badanych, w tym 14,7% zna jedną osobę, 29,3% – kilka osób (do 10), a 9,3% – wiele osób (powyżej 10). Ponadto 16,0% ankietowanych miało trudności w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 26. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu? N=75

Problem nikotynowy

Drugi z badanych obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy. Spośród wszystkich badanych osób papierosy tradycyjne pali 32,0%, przy czym 6,7% ankietowanych sięga po nie kilka razy w roku, 2,7% – raz w miesiącu, 5,3% – kilka razy w miesiącu, natomiast po 1,3% podaje, że pali papierosy raz bądź kilka razy w tygodniu. Na codzienne palenie papierosów wskazało 14,7% uczestników badania.

Po elektroniczne papierosy sięga 18,7% respondentów, przy czym po 5,3% z nich robi to kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu, 2,7% – raz w tygodniu, 1,3% - kilka razy w tygodniu, natomiast 4,0% robi to codziennie.

Wykres 27. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=75

Problem narkotykowy

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięganie po tego typu substancje zadeklarowało 12,0% respondentów, w tym po 1,3% robi to kilka razy w roku, kilka razy w miesiącu lub raz w tygodniu, 2,7% – kilka razy w tygodniu, a 5,3% zażywało je raz w życiu.

Wykres 28. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=75

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa narkotyków. Z przeprowadzonych badań wynika, iż przyznało się do tego 29,3% badanych, w tym 12,0% zna jedną osobę, 16,0% – kilka osób (do 10), a 1,3% – wiele osób (powyżej 10). Ponadto 16,0% ankietowanych miało trudności w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 29. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa narkotyków? N=75

Problem przemocy

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej. 6,7% respondentów odpowiedziało, że zna kilka takich osób (do 10), 5,3% badanych zna jedną osobę, która doznaje przemocy, a 2,7% – wiele osób (powyżej 10). 22,7% ankietowanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast ponad połowa badanych zadeklarowała, że nie zna nikogo, kto doznaje przemocy w swoim domu (62,7%).

Wykres 30. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=75

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w danym okresie, przemocy doznało 9,3% mieszkańców, wśród których po 2,7% doświadczyło jej 2-5 razy lub 6-10 razy, a 4,0% miało z nią styczność jednokrotnie.

Wykres 31. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=75

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że po 2 badanych doznało przemocy psychicznej, fizycznej oraz ekonomicznej (po 28,6%), natomiast 1 uczestnik badania doświadczył przemocy seksualnej (14,3%).

Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=7

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	28,6	2
przemoc fizyczna	28,6	2
przemoc ekonomiczna	28,6	2
przemoc seksualna	14,3	1
zaniedbanie	0,0	0
nie wiem	0,0	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zapytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Najwięcej badanych doznało przemocy ze strony partnera/partnerki, męża/żony bądź innych członków rodziny (po 2 osoby, tj. 28,6%). 1 respondent wskazał na inne osoby, gdzie wymienił znajomego (14,3%).

Tabela 22. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=7

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	28,6	2
mąż/żona	28,6	2
inni członkowie rodziny	28,6	2
inne osoby	14,3	1
rodzice	0,0	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy zostali poproszeni również o odpowiedź na pytanie dotyczące stosowania przemocy przez nich samych. Do stosowania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się 6,7% badanych mieszkańców, spośród których 5,3% kierowało ją wobec męża/żony, a po 1,3% w stosunku do dziecka/dzieci lub partnera/partnerki.

Wykres 32. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kar fizycznych nie neguje 26,7% badanych, z czego 1,3% ankietowanych uważa, że mogą one być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna, że mogą być skuteczne, a 25,3% respondentów twierdzi, że nie powinny być one stosowane, ale są sytuacje, w których takie kary są konieczne. Jednocześnie 29,3% dorosłych mieszkańców udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Kary fizyczne nie powinny być nigdy stosowane według 44,0% badanych.

Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która:
N=75

Ostatnie pytanie z zakresu problemu przemocy ujęte w kwestionariuszu ankiety dotyczyło zjawiska cyberprzemocy i miało na celu oszacowanie skali jej występowania wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy zdarzyło im się w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyć oraz stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że takiego problemu doświadczyło 14,7% badanych. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało 13,3% osób. Do stosowania przemocy w Internecie przyznało się 4,0% ankietowanych, natomiast 16,00% wskazało na odpowiedź „trudno powiedzieć” w tym zakresie.

Wykres 34. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyludzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=75

Korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu

Kolejny blok pytań miał na celu zweryfikować w jaki sposób oraz jak często dorośli mieszkańcy gminy Ręczno korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż najwięcej osób poświęca na to powyżej 1 godziny do 3 godzin (42,7%). Po 18,7% respondentów spędza w ten sposób od 3 do 5 godzin lub do 1 godziny w ciągu dnia. 8,0% ankietowanych korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu od 5 godzin do 7 godzin, z kolei 2,7% – powyżej 7 godzin dziennie. Blisko co dziesiąty badany nie korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (9,3%).

Wykres 35. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=75

W dalszej kolejności mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zdarza się im korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie zakładali. Twierdząco odpowiedziało 22 ankietowanych (32,8%), a przecząco – 16 osób (23,9%). 20 badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie (29,9%), z kolei 9 respondentów nie przewiduje określonego czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (13,4%). 1 osoba pominęła to pytanie.

Tabela 23. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=67

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	32,8	22
nie	23,9	16
trudno powiedzieć	29,9	20
nie przewiduję określonego czasu	13,4	9

Hazard

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 20,0% dorosłych

mieszkańców, wśród których po 8,0% badanych wskazało, że grało w nie jednokrotnie lub od 2 do 10 razy, a 4,0% – powyżej 10 razy.

Wykres 36. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną /przegraną były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie, itp.)? N=75

Kolejne pytanie dotyczyło motywacji, które kierowały mieszkańcami korzystającymi z gier hazardowych, a mianowicie odnosiło się do tego, czy badani kiedykolwiek grali w tego typu gry z powodu trudności finansowych lub w celu poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. 2 ankietowanych potwierdziło zaistnienie takiej sytuacji w swoim życiu (13,3%), połowa badanych temu zaprzeczyła (11 osób, tj. 73,3%), z kolei kolejne 2 osoby miały problemy z odpowiedzią na to pytanie (13,3%).

Tabela 24. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=15

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	13,3	2
nie	73,3	11
trudno powiedzieć	13,3	2

Inne uzależnienia behawioralne

W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Ręczno, respondenci udzielili również istotnych informacji na temat ich decyzji zakupowych oraz zakresu zaburzeń odżywiania. Zakupoholizm jest przykładem uzależnienia behawioralnego, które w okresie ostatnich lat zwiększyło swoją skalę, w szczególności wśród rozwiniętych i sprawnie funkcjonujących społeczeństw, dlatego pytania ujęte w kwestionariuszu ankiety skierowanej do respondentów dotyczyły również występowania tego problemu wśród lokalnej społeczności. Jak wynika z analizy materiału badawczego, część ankietowanych przejawia zachowania świadczące o możliwości występowania wśród nich zaburzeń w zakresie pracy oraz odżywiania. Doświadczenia respondentów w tych obszarach przedstawiają się następująco:

- ⇒ ponad połowa osób biorących udział w badaniu często myśli o swoich obowiązkach zawodowych po godzinach pracy (61,3%),
- ⇒ 20,0% ankietowanych przyznało, iż nie może się powstrzymać od kupowania nowych rzeczy, chociaż nie są one im potrzebne i przekraczają ich możliwości finansowe,

- ⇒ co szósty ankietowany zawsze zajada stres i inne intensywne emocje i nie może się powstrzymać od jedzenia (17,3%),
- ⇒ wśród badanych 34,7% ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładało.

Wykres 37. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=75

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych itp. Z przeprowadzonych badań wynika, iż 22,7% badanych zna osoby, których dotyczy problem uzależnień behawioralnych, w tym po 6,7% ankietowanych potrafi wskazać jedną taką osobę lub wiele osób (powyżej 10), natomiast 9,3% – kilka osób (do 10). 36,0% uczestników badania nie potrafiło wskazać jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 38. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=75

Problemy społeczne

Respondenci zostali poproszeni również o wskazanie głównych problemów w sferze społecznej na obszarze gminy Ręczno. Za najważniejszy problem uznano uzależnienia wśród osób dorosłych (40,0%) oraz bezrobocie (30,7%). Średnio co szósty ankietowany wskazał na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (17,3%), a w dalszej kolejności wyróżniono sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (16,0%), zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego (16,0%), ubóstwo (14,7%) oraz samotność/izolację osób starszych (14,7%). Znacznie rzadziej wskazywano na przemoc domową (13,3%), bezdomność (8,0%), a także niepełnosprawność (8,0%). 13,3% badanych miało trudności w odpowiedzi na to pytanie, z kolei 8,0% mieszkańców nie zauważa żadnych problemów występujących wśród mieszkańców gminy Ręczno.

Wykres 39. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Rynek pracy

W kolejnym bloku tematycznym została poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Ręčno. Badani mieli określić, z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Gminy. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie (54,7%), niewystarczająca liczba organizowanych kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (34,7%) oraz brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców (33,3%). Po 21,3% badanych wskazało na brak kwalifikacji zawodowych oraz ograniczony dostęp do doradztwa zawodowego, natomiast 10,7% wytypowało nieadekwatne wynagrodzenie. Po 5,3% badanych nie wie, jakie trudności napotyka osoby bezrobotne w Gminie bądź nie zauważa żadnego z powyższych problemów. Wśród innych odpowiedzi zwrócono uwagę na dostępność komunikacyjną (1,3%).

Wykres 40. Jakie trudności najczęściej napotyka osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – ponad połowa osób odpowiedziała przecząco na to pytanie (58,7%), co czwarty badany udzielił odpowiedzi twierdzącej (24,0%), z kolei 17,3% respondentów nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy doświadczyło takiej sytuacji.

Wykres 41. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N=75

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy mieli wskazać, jakie ich zdaniem grupy osób są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy. W opinii 42,7% badanych za takie osoby można uznać seniorów, natomiast co trzeci ankietowany wskazał na osoby dotknięte problemem uzależnień (33,3%). 22,7% uczestników badania wymieniło osoby z niepełnosprawnością, 18,7% – osoby bezdomne, 17,3% – osoby uzyskujące niskie dochody, z

kolei 16,0% ankietowanych wytypowało osoby bezrobotne. 24,0% respondentom trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 42. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej na terenie Gminy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 25,3% respondentów uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu, a 54,7% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 14,7% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, z kolei 5,3% uczestników badania twierdzi, że dużo miejsc w Gminie jest przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Wykres 43. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=75

Zdaniem badanych, najważniejszymi problemami osób starszych na terenie Gminy są: niewystarczające środki do życia (49,3%), problemy zdrowotne oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (po 44,0%). 28,0% respondentów wskazało na samotność/izolację, 12,0% – brak wsparcia ze strony rodziny, natomiast 9,3% – niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego. Najmniejszy odsetek wskazał na bariery architektoniczne, tj. 2,7%, z kolei brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 14,7% respondentów.

Wykres 44. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać problemy, z którymi zmagają się osoby z niepełnosprawnościami na terenie gminy Ręčno. Zdaniem najwyższego odsetka badanych, najważniejszymi problemami są: brak ofert pracy (41,3%) oraz niewystarczające środki do życia (37,3%). Blisko co trzeci respondent wskazał na ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (32,0%) oraz samotność/izolację (29,3%). Najmniejszy odsetek wskazał na bariery architektoniczne, brak wsparcia ze strony rodziny, a także niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (po 9,3%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 18,7% respondentów, natomiast zdaniem 5,3% żadna z wymienionych w kafeterii odpowiedzi nie jest właściwa.

Wykres 45. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=75

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdrowie psychiczne

W pytaniu dotyczącym zdrowia psychicznego badani mieszkańcy gminy Ręčno mieli określić, czy w okresie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie wymienione stany. Z poniższego wykresu wynika, że:

- ⇒ 56,0% miało obniżony nastrój,
- ⇒ 52,0% badanych doświadczyło osłabienia koncentracji,
- ⇒ 44,0% doznało zaburzeń snu,
- ⇒ po 36,0% odczuwało lęk i miało niską samoocenę,
- ⇒ po 8,0% miało myśli samobójcze bądź podejmowało się czynów samobójczych.

Wykres 46. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=75

SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY RĘCZNO

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny na terenie gminy Ręčno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Ręcznie w analizowanym okresie jedynie w roku 2021 zatrudniony był asystent rodziny, w pozostałych latach rodziny na terenie Gminy nie miały zapewnionego wsparcia w tym zakresie. W 2021 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 7 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 47. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W latach 2021-2023 w gminie Ręčno nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2023 roku korzystało 77 rodzin, czyli o 35,8% mniej niż w roku 2021. W latach 2021-2023 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek z niezmieniającym się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 48. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni lat 2021-

2023 liczba osób korzystających z omawianego świadczenia ulegała wahaniom – w 2021 roku było to 18 osób, w 2022 – 22, natomiast w 2023 roku – 19 osób.

Wykres 49. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ulegała wahaniom i w 2023 roku osiągnęła najwyższą wartość – 3. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2023 roku znajdowała się 1 rodzina niepełna oraz 1 rodzina wielodzietna.

Wykres 50. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na szóstym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 126, a więc rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły **2,4% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 4,1%, natomiast w 2022 roku – 2,1%.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 14 dzieci w pieczy zastępczej na kwotę 198 486,02 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej uległa wzrostowi, natomiast kwota odpłatności za ich pobyt ulegała wahaniom. Szczegółowe informacje przedstawia następująca tabela.

Tabela 25. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba dzieci	12	12	14
Kwota odpłatności [zł]	160 734,27	159 394,65	198 486,02

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie za 2021, 2022 i 2023 rok

W ramach swoich zadań GOPS zajmował się także ustalaniem uprawnień do pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów. W ramach tego zadania udzielana była

pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych. W 2023 roku przyznano 23 stypendia szkolne, co oznacza spadek o 4 świadczenia względem roku 2022 oraz o 13 względem roku bazowego (2021). W latach 2022-2023 roku przyznano również po 2 zasiłki szkolne, z kolei w roku 2021 były to 3 świadczenia.¹¹

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcie w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z Karty dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W roku 2023 roku wydano 108 Karty w tym 79 dla dorosłych i 29 kart dla dzieci. Dla porównania w 2022 roku wydano 76 Kart, natomiast w 2021 roku – 42 Karty¹².

Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2023 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 27. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała wahaniom i w 2023 roku przyjęła najwyższą wartość.

¹¹ Sprawozdanie z realizacji zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie za 2021, 2022 i 2023 rok

¹² Sprawozdanie z realizacji zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie za 2021, 2022 i 2023 rok

Wykres 51. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej w 2023 roku znajdowała się na pierwszym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 126, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły **21,4% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2021 roku było to 49,0%, natomiast w 2022 roku – 43,7%.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023. W 2021 roku przyznano 210 świadczeń na łączną kwotę 45 326,00 zł, w 2022 roku liczba świadczeń wyniosła 184 na kwotę 39 715,00 zł, z kolei w 2023 roku kształtowała się na poziomie 182 świadczeń na kwotę 39 283,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz ich kwota uległa spadkowi.

Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	210	184	182
Kwota świadczeń [zł]	45 326,00	39 715,00	39 283,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2021 roku ulegała wahaniom. W 2021 roku przyznano 368 świadczeń, w 2022 roku – 375, natomiast w 2023 roku – 361. Kwota przeznaczana na ten cel w analizowanych latach wykazywała podobne tendencje.

Tabela 27. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	368	375	361
Kwota świadczeń [zł]	79 429,00	80 940,00	77 918,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2021 roku przyznano 281 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed

21 rokiem życia, w 2022 roku było ich 300, natomiast w 2023 roku – 302. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowany jest wzrost zarówno w zakresie liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, jak i kwoty przeznaczanej na ten cel.

Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	281	300	302
Kwota świadczeń [zł]	60 651,00	64 752,00	65 184,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W latach 2021-2023 nie udzielano świadczeń w ramach tego zasiłku¹³.

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, jest również świadczenie usług opiekuńczych osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Usługi świadczone są w celu zapewnienia wsparcia i umożliwienia funkcjonowania osobom, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a które są tej pomocy pozbawione, by jak najdłużej pozostawały w swym środowisku zamieszkania. W 2023 roku tą formą pomocy objęto 11 osób. W porównaniu do 2021 roku, liczba ta zwiększyła się o 37,5%. Jednocześnie w latach 2021-2023 żaden mieszkaniec gminy Ręčno nie korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

Tabela 29. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Usługi opiekuńcze	8	7	11
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Kluczową rolę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami odgrywają Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ). Głównym celem działalności WTZ jest rehabilitacja społeczna i

¹³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

zawodowa uczestników, umożliwiającą im rozwijanie umiejętności, integrację ze społeczeństwem oraz, w miarę możliwości, przygotowanie do podjęcia pracy. Na terenie gminy Ręczno funkcjonuje WTZ Kubusie.

W 2023 roku na terenie Gminy realizowany był program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, który objął wsparciem 4 osoby. Jest to program rządowy, którego celem jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im wsparcia asystenta osobistego w codziennym funkcjonowaniu. Program finansowany jest z Funduszu Solidarnościowego.

Innym przykładem działań realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego jest Program „Opieka Wytchnieniowa”. Jego głównym celem jest odciążenie opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im czasowego zastępstwa w sprawowaniu codziennej opieki. W 2023 roku pomoc z tego tytułu otrzymała 1 rodzina z terenu Gminy.

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Na terenie gminy Ręčno nie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy ani inna placówka ukierunkowana bezpośrednio na wsparcie osób zmagających się z problemami natury psychicznej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży

¹⁴ www.psychiatriapolska.pl

z zaburzeniami psychicznymi. Na przestrzeni analizowanych lat żaden mieszkaniec gminy Ręčno nie korzystał z powyższych usług¹⁵.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, jako że spełnia trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁶.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Uzależnieniom Behavioralnym*.

W 2023 roku z pomocy GOPS w Ręcznie z powodu uzależnienia od alkoholu nie skorzystała żadna rodzina, z kolei na przestrzeni lat 2021-2022 ich liczba utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie. W omawianym okresie rodziny z terenu Gminy nie korzystały z pomocy społecznej z powodu narkomanii.

¹⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

¹⁶ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Alkoholizm w 2023 roku nie był jednym z powodów udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej. Na przestrzeni lat 2021-2022 udział rodzin korzystających z pomocy z tego powodu w ogóle rodzin objętych pomocą GOPS uległ wzrostowi, gdyż w 2021 roku było to 2,0%, natomiast w 2022 roku – 4,2%.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2023 roku Komisja liczyła 5 członków. W 2023 roku GKPRPA odbyła 11 posiedzeń¹⁷.

W 2021 i 2023 roku członkowie GKPRPA przeprowadzili rozmowy z 5 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 5 członkami rodzin osób uzależnionych. W 2022 roku natomiast było to 6 osób z problemem alkoholowym oraz 4 członków ich rodzin. W analizowanym okresie nie wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Dane dotyczące działań Komisji w latach 2021-2023 przedstawia kolejna tabela.

¹⁷ Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2025 dla Gminy Ręczno

Tabela 30. Działania Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	5	6	5
Liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	5	4	5
Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku GKPRPA prowadziła postępowanie w kierunku leczenia odwykowego wobec 10 osób, przy czym 5 wniosków złożyli członkowie rodziny, 4 – Zespół Interdyscyplinarny, a 1 – Prokuratura¹⁸.

Na przestrzeni lat 2021-2023 na terenie gminy Ręčno funkcjonował Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, którego zadaniem byłoby wsparcie osób w kryzysach. W 2023 roku Punkt czynny był średnio przez 12 godzin w miesiącu, a dyżury w nim pełnili specjalista psychoterapii uzależnień oraz psycholog. W tym samym roku z pomocy punktu skorzystały 2 osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono 24 porad oraz 20 członków rodzin osób z problemem alkoholowym, którym udzielono 31 porad. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano spadek liczby osób z problemem alkoholowych korzystających z porad oraz wahania w zakresie liczby dorosłych członków ich rodzin objętych tą formą wsparcia.

¹⁸ Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2025 dla Gminy Ręčno

Tabela 31. Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia udzielanego w PKI w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób z problemem alkoholowym	7	7	2
• Liczba udzielonych im porad	21	26	24
Liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym	17	6	20
• Liczba udzielonych im porad	40	20	31

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Ponadto na terenie Gminy działa samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (AA) oraz samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym (Al-anon).

W latach 2021-2023 na terenie gminy Ręčno nie realizowano programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Prowadzono natomiast działania profilaktyczne, niebędące ustrukturyzowanymi programami. W 2023 roku w spektaklach oraz jednorazowych prelekcjach/ pogadankach uczestniczyło po 226 osób¹⁹.

W latach 2021-2023 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy uległa niewielkiemu zwiększeniu – w latach 2022-2023 roku na jej terenie znajdowało się łącznie 13 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 10 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 3 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne), natomiast w 2021 roku liczba sklepów była mniejsza o 1.

¹⁹ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 rok

Wykres 53. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ręczno na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba dorosłych mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ręczno. W 2023 roku w porównaniu do 2021 roku liczba ta spadła z 227 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu do 208 osób, co świadczy o pogarszającej się sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej, jako iż dostępność mieszkańców do tego rodzaju napojów została zwiększona.

Wykres 54. Liczba dorosłych mieszkańców Gminy przypadająca na 1 punkt sprzedaży alkoholu na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że za przemoc domową uważa się „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w Gminie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej**. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie, Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie, kurator sądowy, dzielnicowy Komisariatu Policji w Gorzkowicach oraz pedagodzy ze szkół funkcjonujących na terenie gminy Ręčno. Obsługę organizacyjno-techniczną prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

W latach 2021-2023 żadna rodzina w gminie Ręčno nie korzystała ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy domowej.

Jedną z analizowanych kwestii są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych (wcześniej były to grupy robocze). Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba posiedzeń Zespołu uległa zwiększeniu – w latach 2021-2022 odbyło się po 5 spotkań w skali roku, a w roku 2023 6 posiedzeń. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane były grupy diagnostyczno-pomocowe. W ciągu omawianych lat, liczba powołanych grup uległa zwiększeniu, z kolei w przypadku liczby ich spotkań odnotowano wahania, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 32. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	5	6
Liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych	7	8	8
Liczba spotkań grup roboczych diagnostyczno-	9	19	15

pomocowych

Źródło: Sprawozdanie z działalności ZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ręcznie za 2021 i 2022 rok oraz Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby nią dotkniętej ani osoby stosującej przemoc domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można niewielkie wahania liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” – w 2021 i 2023 roku było to po 5 NK, natomiast w 2022 roku – 6. W 2023 roku kontynuowano 4 procedury z poprzednich lat, w 2022 roku było ich 2, a w 2021 roku – 3. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 55. Liczba wszczętych i kontynuowanych procedur NK na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności ZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ręcznie za 2021 i 2022 rok oraz Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023 rok

W 2023 roku liczba osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury NK wyniosła 8, w tym: 5 kobiet 2 dzieci oraz 1 osoba starsza. W porównaniu do poprzednich lat liczba osób uległa wzrostowi, gdyż w latach 2021-2022 roku było to po 6 mieszkańców. Szczegółowe informacje znajdują się w kolejnej tabeli.

Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące liczby osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób doświadczających przemocy, objętych	6	6	8

działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”			
Liczba kobiet	3	5	5
Liczba mężczyzn	1	0	0
Liczba dzieci	1	1	2
Liczba osób starszych	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Ręczno

W przypadku liczny osób stosujących przemoc, objętych działaniami w ramach procedury NK zauważyć można nieznaczne wahania na przełomie ostatnich trzech lat – w 2021 było to 5 osób, w 2022 – 6, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie ponownie 5. Jedynie w 2021 roku wśród osób stosujących przemoc odnotowano kobiety, w pozostałych latach to mężczyźni byli objęci działaniami, z uwagi na stosowanie przez nich przemocy.

Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące liczby osób stosujących przemoc, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób stosujących przemoc, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	5	6	5
Liczba kobiet	2	0	0
Liczba mężczyzn	3	6	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Ręczno

Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można nieznaczne wahania w zakresie liczby zakończonych procedur NK. W 2023 roku zakończono 5, w tym wszystkie z powodu braku zasadności podejmowania działań. W 2022 roku zakończono 4 procedury, natomiast w 2021 roku – 6. Szczegółowe informacje dotyczące powodów zakończenia procedur przedstawia kolejna tabela.

Tabela 35. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba zakończonych procedur ogółem, w tym:	6	4	5
z powodu ustania przemocy	6	0	0
z powodu braku zasadności podejmowanych działań	0	4	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności ZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ręcznie za 2021 i 2022 rok oraz Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023 rok

W 2023 roku ZI podjął decyzję o przesłaniu 3 wniosków do GKPRPA w Ręcznie celem objęcia stosownym działaniami osobę zgłoszoną, przesłaniu 1 wniosku o wgląd w sytuację rodzinną małoletniego dziecka do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim, a także o przesłaniu 2 zawiadomień do Prokuratury Rejonowej w Piotrkowie Trybunalskim o podejrzeniu popełnienia przestępstwa²⁰.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Ręčno odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku wyniósł

²⁰ Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023 rok

26,0%, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o 1,2 pp. oraz o 0,3 pp. względem 2022 roku.

Wykres 56. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Ręčno na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2023 roku 23. Większość stanowiły kobiety – 14 osób. Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym, niemniej jednak każdorazowo to kobiety stanowią dominującą grupę. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

Wykres 57. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do zasiłku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W latach 2021-2023 z powyższego świadczenia nie skorzystał żaden mieszkaniec Gminy²¹.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi Gmina. Liczbę osób przebywających w nich w analizowanym okresie oraz przeznaczone na to środki, prezentuje kolejna tabela. W latach 2021-2023 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina utrzymywała się na stałym poziomie – było to po 6 osób. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń uległa wzrostowi, przyjmując w 2023 roku najwyższą wartość, równą 273 422 zł.

Tabela 36. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
------------------	------	------	------

²¹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno na lata 2025-2032

Liczba osób przebywających w DPS	6	6	6
Kwota odpłatności za DPS [zł]	205 377	233 314	273 422

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk, takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2023 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 13, co oznacza spadek o 18,7% względem roku 2021 oraz wzrost na poziomie 8,3% w stosunku do roku poprzedniego (2022). Szczegółowe dane przedstawia kolejny wykres.

Wykres 58. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezrobocie w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 126, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły **10,3% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2021 roku było to 32,7%, natomiast w 2022 roku – 25,0%.

Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzegalne są wahania w zakresie wartości wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Obliczany jest on jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W latach 2021-2022 przekroczył on wartość 30,0%, z kolei w 2023 roku spadł do poziomu 21,0%.

Wykres 59. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na koniec 2023 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Trybunalskim, zarejestrowanych było łącznie 69 mieszkańców gminy Ręczno. Oznacza to spadek względem 2021 roku na poziomie 19,8% oraz wzrost względem roku 2022 o 4,5%. Pod względem płci występują znaczne dysproporcje – pozostających bez pracy kobiet w 2023 roku było 46 (66,7% wszystkich bezrobotnych), natomiast mężczyzn – 23 (33,3%).

Wykres 60. Mieszkańcy gminy Ręčno zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2023 roku w stosunku do 2021 roku nastąpił wzrost udziału osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (o 11,0 pp.). Odsetek mieszkańców do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP na przestrzeni analizowanych lat ulegał wahaniom. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Ręčno w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Do 25 roku życia	8	9,3	13	19,7	14	20,3
Do 30 roku życia	17	19,8	23	34,8	20	29,0
Powyżej 50 roku życia	20	23,3	12	17,4	15	21,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Ręčno oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu piotrkowskiego. W przypadku Gminy dostrzegalne są wahania liczby osób długotrwanie bezrobotnych. W powiecie piotrkowskim ich liczba systematycznie maleje, a udział udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2023 roku 50,1%, co oznacza, że sytuacja w gminie Ręčno była nieco mniej korzystna.

Tabela 38. Liczba długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Ręčno oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu piotrkowskiego na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie		2021	2022	2023
Gmina	Liczba osób	52	31	36
	Udział (%)	60,5	47,0	52,2

Powiat	Liczba osób	1 003	860	848
	Udział (%)	54,9	50,6	50,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 uległa wzrostowi. W latach 2021-2022 z tego powodu z pomocy korzystało po 6 rodzin, z kolei w 2023 roku – 10.

Wykres 61. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Ubóstwo w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na piątym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 126, a więc rodziny borykające się z problemem ubóstwa stanowiły **7,9% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 12,2%, natomiast w 2022 roku – 12,5%.

W 2023 roku zasiłki stałe pobierało 17 osób, zasiłek okresowy – 14 osób, a zasiłek celowy – 41 osób. Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego utrzymywała się na stałym poziomie, natomiast w przypadku zasiłku celowego zauważyć można wahania. W przypadku zasiłku okresowego, liczba osób otrzymujących świadczenie uległa zmniejszeniu. Szczegółowe informacje w tym zakresie znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023

Rodzaj zasiłku	2021		2022		2023	
	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]
Zasiłek stały	17	79 679	17	92 808	17	121 938
Zasiłek okresowy	18	18 742	15	17 010	14	12 074
Zasiłek celowy	40	36 165	31	33 693	41	34 413

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. Przedstawiona poniżej analiza dotyczy osób pobierających świadczenie pieniężne oraz dzieci z terenu Gminy, które korzystały ze świadczeń niepieniężnych w formie posiłku. W 2023 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 38 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 36 mieszkańcom. W ciągu analizowanych lat zarówno liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne uległa wzrostowi.

Tabela 40. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenie pieniężne	28	29	38
Świadczenie niepieniężne	9	19	36

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W latach 2021-2023 liczba ludności korzystającej z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności utrzymywała się na stałym, niskim poziomie i wynosiła po 2 osoby.

Wykres 62. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie w okresie od stycznia do grudnia 2023 roku współpracował z Fundacją „Poranek”, dzięki czemu mieszkańcy mogli otrzymać wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Z tego tytułu w 2023 roku wydano 208 paczek, które trafiły do 78 rodzin.

CZEŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 7. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Ręczno została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

MISJA

Gmina wspiera mieszkańców w budowaniu silnej, solidarnej i otwartej społeczności, w której każdy czuje się bezpiecznie i ma równe szanse na rozwój. Dążymy do tworzenia efektywnych rozwiązań, które pomagają pokonywać trudności społeczne, wspierać potrzebujących oraz zapewniać wszechstronne wsparcie w zakresie edukacji, zdrowia i integracji społecznej.

WIZJA

Gmina Ręczno to wspólnota, w której każdy mieszkaniec, niezależnie od wieku, sytuacji życiowej czy możliwości, ma zapewnioną pomoc i wsparcie. Zapewnia przestrzeń, gdzie solidarność międzyludzka, rozwój lokalny oraz troska o wszystkich członków społeczności są fundamentami rozwoju społecznego. Nasza gmina jest miejscem, w którym ludzie mogą żyć w zgodzie, rozwijać swoje potencjały i czerpać radość z przynależności do aktywnej, zaangażowanej społeczności.

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

I. Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin, zapewniającego możliwość rozwoju i prawidłowego funkcjonowania.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
I.I. Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz świadczenie wsparcia rodzinom borykającym się z problemami społecznymi.				
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Inicjowanie prowadzenia usług społecznych w zakresie wsparcia rodzin (np. warsztaty rodzicielskie, wsparcie psychologiczne, terapia rodzinna)	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy	Liczba rodziców korzystających z usług społecznych	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba świadczonych form usług społecznych		
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	GOPS, PCPR	Budżet Gminy

Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy	Liczba rozpowszechnionych informacji	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń		
Zainicjowanie działań w celu utworzenia samopomocowej grupy wsparcia dla rodziców	Poprawa psychicznego i społecznego funkcjonowania rodzin	Liczba podjętych działań w celu utworzenia grupy wsparcia	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy

I.II. Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży.

Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizowanie zajęć pozalekcyjnych	Liczba dzieci korzystających z oferty placówki	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promowanie imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi	Wzrost integracji rodzin z dziećmi	Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń	GOPS, UG, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych	UM, GBP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	GOPS, UG, NGO, GBP, GKPRPA, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży	Wzmocnienie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w warsztatach/ programach.	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/ warsztatów oraz supervizji i wizyt studyjnych rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracownikom instytucji publicznych oraz zwiększenie ich kompetencji i umiejętności.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	GOPS, UG	Budżet Gminy
Rozwój lokalnych form informowania społeczności gminnej o działaniach prowadzonych na rzecz rodzin i dzieci	Zwiększenie liczby rodzin korzystających z różnych form wsparcia i inicjatyw zaadresowanych do nich	Liczba udostępnionych informacji	GOPS, UG, GBP, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

II. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów poprzez udzielenie im kompleksowego wsparcia i dążenie do ich pełnej integracji ze społecznością lokalną.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
II.I. Zapewnienie dostępu do świadczeń i usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.				
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych	GOPS, UG, GBP, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze

handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej	do potrzeb osób o ograniczonej mobilności		Europejskie
Rozwój małej architektury gminnej, skierowanej w szczególności do osób z niepełnosprawnościami i seniorów (w tym zwiększenie liczby ławek w przestrzeni publicznej, utworzenie tzw. „przysiadaczy”)	Zwiększenie komfortu osób z niepełnosprawnościami i seniorów w zakresie przemieszczania się po obszarze Gminy	Liczba obiektów małej architektury gminnej dostosowanych do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami	UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Rozwój wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych	Liczba wolontariuszy	GOPS, UG, NGO, WTZ, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba osób objętych wolontariatem		
		Liczba pojazdów przystosowanych do realizacji usług transportowych		

Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością i wspieranie ich działalności	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi	GOPS, UG, NGO, WTZ	Budżet Gminy
Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów	Aktywizacja i integracja osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach	Liczba uczestników programów	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba zrealizowanych programów osłonowych		
Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez prowadzenie usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz Programu „Opieka wytchnieniowa”	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością	GOPS, UG, WTZ, NGO	Budżet Gminy, Fundusz Solidarnościowy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów		
		Liczba osób objęta Programem „Opieka wytchnieniowa”		
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

specjalistycznych usług opiekuńczych		Liczba osób objętych usługami		
Ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców Gminy w Domach Pomocy Społecznej	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	Liczba mieszkańców Gminy przebywających w Domach Pomocy Społecznej	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym	Poprawa warunków bytowych seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
II.II. Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz podnoszenie poziomu ich aktywności społecznej.				
Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych działań promujących	GOPS, UG, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	Liczba podjętych działań informacyjnych/zrealizowanych warsztatów	GOPS, UG, NGO, KP, GBP	Budżet Gminy

Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów	Poprawa dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach	GOPS, UG, WTZ, NGO, GBP	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie
	Wzrost aktywności społecznej seniorów i osób z niepełnosprawnością			
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych grup	Realizacja projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych projektów/programów	GOPS, UG, WTZ, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba uczestników		
Zainicjowanie utworzenia Klubu Seniora na terenie Gminy	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna	Liczba uczestników	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz organizacja	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	GOPS, UG, WTZ, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa

i zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób	Warsztaty Terapii Zajęciowej			
---	------------------------------	--	--	--

III. Wzmacnianie systemu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom poprzez budowanie świadomości mieszkańców, promowanie zdrowego stylu życia i rozwój usług.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
III.I. Świadczenie pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom, a także ograniczanie negatywnych skutków społecznych uzależnień.				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna	GOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie funkcjonowania samopomocowej grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu (AA) oraz samopomocowej grupy wsparcia dla osób współuzależnionych (AI-Anon)	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego rodzinom osób uzależnionych	Liczba osób uczestniczących w grupach	UG, NGO, GKPRPA	Budżet Gminy

Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące	GOPS, GKPRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w celu przeciwdziałania problemowi uzależnień w Gminie	Zwiększenie pomocy dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Liczba osób korzystających z poradnictwa	UG, GKPRPA	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	Liczba wniosków skierowanych do sądu	GKPRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba wydanych opinii		
III.II. Wzmocnienie postaw abstynenckich wśród dzieci i osób dorosłych oraz rozwijanie gminnego systemu profilaktyki.				
Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki	GKPRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów

tematyką uzależnień	psychospołeczny uczniów	Liczba przeprowadzonych programów		alkoholowych
Realizacja warsztatów i innych form edukacji, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	GOPS, GKPRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży Zwiększenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami	GKPRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym	GKPRPA, UG, GOPS	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach	Zmiana postaw mieszkańców względem	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich	GKPRPA, GOPS, KP, UG, NGO, GBP,	Budżet Gminy, środki pochodzące

i akcjach informacyjno- edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień	używania substancji psychoaktywnych	i lokalnych kampanii informacyjno- edukacyjnych	placówki oświatowe	z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
---	--	---	--------------------	---

Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych	GOPs, GKPRPA, UG, KP	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba uczestników		
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia	GKPRPA, GOPs, UG, KP, NGO, GBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia	Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu	Liczba dorosłych mieszkańców	UG, GKPRPA	Budżet Gminy

nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych	przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu		
	Liczba punktów sprzedaży alkoholu		

IV. Zapewnienie środowiska wolnego od przemocy domowej poprzez kompleksowe działania edukacyjne oraz wzmocnienie mechanizmów reagowania w przypadku jej wystąpienia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
IV.I. Udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom i osobom doświadczającym problemu przemocy domowej.				
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	GOPS, GKPRPA, KP, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba wszczętych procedur		
		Liczba zakończonych procedur		

Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy domowej	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba podjętych działań informacyjnych	GOPS, UG, GKPRPA, ZI	Budżet Gminy
Uczestnictwo pracowników instytucjonalnych w szkoleniach w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Liczba uczestników szkoleń	GOPS, GKPRPA, ZI, KP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	ZI, PCPR	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania	Liczba udzielonych porad	GOPS, ZI, GKPRPA	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat

	przemocy domowej	Liczba osób, którym udzielono porad		za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej	UG, GOPS, GKPRPA, ZI, KP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej	GOPS, ZI, UG, PCPR	Budżet Gminy
IV.II. Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz ograniczenia skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy.				
Edukacja mieszkańców na temat rodzajów i form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy	Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie różnych form przemocy, a także wzrost wrażliwości mieszkańców na jej przejawy	Liczba zrealizowanych programów/ warsztatów	UG, KP, GKPRPA, GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy

<p>Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy domowej</p>	<p>Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy</p>	<p>Liczba działań podjętych w ramach kampanii</p>	<p>GOPS, GKPRPA, ZI, KP, UG, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
		<p>Liczba osób uczestniczących w kampanii</p>		
<p>Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy domowej, komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy</p>	<p>Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy</p>	<p>Liczba uczniów biorących udział w warsztatach</p>	<p>placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
		<p>Liczba zorganizowanych warsztatów</p>		
		<p>Liczba zorganizowanych działań</p>		

V. Wsparcie zdrowia psychicznego mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do infrastruktury i programów edukacyjnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
V.I. Poprawa dostępności do pomocy dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości na temat zdrowia psychicznego.				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej	Liczba przeprowadzonych działań	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba osób korzystających ze wsparcia		
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba uczestników		

Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej	GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
---	---	--	--------------------------	------------------------------

VI. Zmniejszenie skali ubóstwa poprzez wzmocnienie systemów wsparcia społecznego i ekonomicznego oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
VI.I. Intensyfikacja działań aktywizujących osoby bezrobotne na lokalnym rynku pracy oraz wzmacnianie ich kompetencji zawodowych.				
Stała współpraca z PUP w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UG, GOPS, PUP	Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Współpraca z PUP w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych	GOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	Liczba podjętych działań informacyjnych	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne	GOPS	Budżet Gminy
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do ich potrzeb	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy	Liczba podjętych działań motywujących	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego	placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
VI.II. Świadczenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym ubóstwem oraz prowadzenie działań umożliwiających ich integrację społeczną.				

Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa np. stypendia socjalne dla uczniów	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku		
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
---	---	--	---------------	------------------------------

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Ręczno. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ⇒ budżet Wojewody,
- ⇒ budżet Samorządu Województwa,
- ⇒ Fundusz Pracy,
- ⇒ Fundusz Solidarnościowy,
- ⇒ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ⇒ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ⇒ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ⇒ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2022-2023, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2025-2032 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku przewidywaną na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie, co wynika z waloryzacji świadczeń na pomoc społeczną.

Tabela 41. Ramy finansowe Strategii

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Pozostałe zadania w zakresie	Edukacyjna opieka wychowawcza	Rodzina (dział 855)	OGÓLEM
-----	-----------------------------	-----------------------------	------------------------------	-------------------------------	---------------------	--------

			polityki społecznej (dział 853)	(dział 854)		
2022	55 423	1 647 148	2 893 222	29 025	2 934 064	7 558 882
2023	43 726	1 188 542	82 620	22 500	1 415 654	2 753 042
2024²²	83 000	1 493 263	178 540	23 000	1 532 661	3 310 464
Prognoza						
2025	85 075	1 530 595	183 003	23 575	1 570 978	3 393 226
2026	87 202	1 568 859	187 579	24 164	1 610 252	3 478 056
2027	89 382	1 608 081	192 268	24 768	1 650 508	3 565 007
2028	91 616	1 648 283	197 075	25 388	1 691 771	3 654 133
2029	93 907	1 689 490	202 002	26 022	1 734 065	3 745 486
2030	96 255	1 731 727	207 052	26 673	1 777 417	3 839 124
2031	98 661	1 775 020	212 228	27 340	1 821 852	3 935 101
2032	101 127	1 819 396	217 534	28 023	1 867 399	4 033 479

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręčno na lata 2025-2032 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 42. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
------	------------------	-------------------

²² Wartość za rok 2024 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Ręczno o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno na lata 2025-2032”	I kwartał 2025 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2032 r.
Etap III	Monitoring	Na koniec każdego roku w okresie od 2025 r. do 2032 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	I-II kwartał 2033 r.

Źródło: Opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji Strategii, GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno, ale również nowe, nieujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w

administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze Gminy rozumiane jest jako: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- ⇒ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem,
- ⇒ informacja o postępach wdrażania Strategii,
- ⇒ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach,
- ⇒ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Do oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKPRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę

realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Ręčno do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2023, natomiast wartości docelowe wskazują pożądaną wartość, oznaczającą osiągnięcie poszczególnych celów w 2032 roku.

Tabela 43. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin, zapewniającego możliwość rozwoju i prawidłowego	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	0	do 15
		Liczba asystentów rodziny	0	min. 1
		Liczba rodzin wspierających	0	do 2

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	funkcjonowania.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	3	poniżej 5
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	0	min. 1
		Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w rodzinach zastępczych	14	poniżej 15
2.	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów poprzez udzielenie im kompleksowego wsparcia i dążenie do ich pełnej integracji ze społecznością lokalną.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	11	powyżej 15
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	26,0	poniżej 30,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność	6	poniżej 12
		Liczba placówek aktywizujących seniorów	0	min. 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	27	poniżej 30
3.	Wzmacnianie systemu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom poprzez budowanie świadomości mieszkańców, promowanie zdrowego stylu życia i rozwój usług.	Liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin	1	min. 1
		Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	0	powyżej 100
		Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami	0	min. 10
		Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami	0	min. 20

Lp	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
		Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	208	powyżej 230
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików	2	min. 2
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	0	poniżej 5
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii	0	poniżej 3
4.	Zapewnienie środowiska wolnego od przemocy domowej poprzez kompleksowe działania edukacyjne oraz wzmocnienie mechanizmów reagowania w przypadku jej wystąpienia.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemu przemocy domowej	0	poniżej 5
		Liczba osób doświadczających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	8	poniżej 5
		Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	5	poniżej 10
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	5	powyżej 4

5.	Wsparcie zdrowia psychicznego mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do infrastruktury	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	poniżej 5
----	---	--	---	-----------

	i programów edukacyjnych.	Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego	0	min. 8 (min. raz do roku)
6.	Zmniejszenie skali ubóstwa poprzez wzmocnienie systemów wsparcia społecznego i ekonomicznego oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.	Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy	69	poniżej 60
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	52,2	poniżej 48,0
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	10	poniżej 7
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	13	poniżej 10
		Liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	2	poniżej 4

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ręczno, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnymi od możliwości finansowych Gminy. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Ręczno i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- ⇒ podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- ⇒ dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- ⇒ podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- ⇒ wspieraniu działań prospołecznych, wolontariackich i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- ⇒ promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- ⇒ doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ⇒ zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych,
- ⇒ interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Ręczno, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Bandyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
8. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków, 2020.
9. Raport o stanie Gminy za rok 2021, 2022 i 2023 rok.
10. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok.
12. Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023 rok.
13. Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Ręcznie za 2021 i 2022 rok.
14. Sprawozdanie z realizacji zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie za 2021, 2022 i 2023 rok.
15. Sprawozdanie z realizacji uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2025 dla Gminy Ręczno za 2023 rok.
16. Sprawozdanie z prac Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie w zakresie profilaktyki, pomocy uzależnionym i ich rodzinom za okres styczeń-grudzień 2022 r.

17. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Ręczno za 2021 rok.
18. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
19. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

Źródła internetowe:

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <https://www.psychiatriapolska.pl/>
3. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Spis rysunków

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Ręčno na tle powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju	17
Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Ręčno (stan na koniec 2023 roku).....	21
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej	27
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	28
Rysunek 5. Płeć uczniów uczestniczących w badaniu: N=81	38
Rysunek 6. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=75	52
Rysunek 7. Elementy procesu planowania strategicznego	103

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Ręčno w porównaniu do powiatu piotrkowskiego, województwa łódzkiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023.....	19
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach).....	19
Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych na terenie gminy Ręčno w latach 2021-2023 (stan na 30 września).....	21
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Ręčno w porównaniu do powiatu piotrkowskiego w 2023 roku.....	24
Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	29
Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Ręčno na przestrzeni lat 2021-2023	31
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023	35
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023	35
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023	36
Tabela 11. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=10.....	40
Tabela 12. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=2	42

Tabela 13. Jakie były to substancje? N=2.....	42
Tabela 14. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=17	44
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=16	44
Tabela 16. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=20	45
Tabela 17. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=20	46
Tabela 18. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=79.....	48
Tabela 19. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=61.....	54
Tabela 20. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=60	55
Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=7....	59
Tabela 22. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=7.....	60
Tabela 23. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=67	63
Tabela 24. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=15	64
Tabela 25. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2021-2023	78
Tabela 26. Zasilek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023.....	80
Tabela 27. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023.....	81
Tabela 28. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023	81
Tabela 29. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023.....	82
Tabela 30. Działania Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023	86
Tabela 31. Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia udzielanego w PKI w latach 2021-2023	87

Tabela 32. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023	90
Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące liczby osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	92
Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące liczby osób stosujących przemoc, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	92
Tabela 35. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023	93
Tabela 36. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2023.....	95
Tabela 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Ręčno w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023.....	98
Tabela 38. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Ręčno oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu piotrkowskiego na przestrzeni lat 2021-2023	99
Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023	101
Tabela 40. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023.....	101
Tabela 40. Ramy finansowe Strategii	130
Tabela 41. Harmonogram wdrażania Strategii	131
Tabela 42. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	134

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Ręčno w latach 2021-2023	18
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Ręčno w latach 2021-2023.....	20
Wykres 3. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Ręčno, powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2023 roku	22
Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Ręčno oraz powiecie piotrkowskim w latach 2021-2023	23

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Ręčno, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim na przestrzeni lat 2021-2023.....	32
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Ręčno w latach 2021-2023.....	34
Wykres 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023.....	34
Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin).....	36
Wykres 9. Wiek uczniów: N=81.....	39
Wykres 10. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=81.....	39
Wykres 11. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=81.....	41
Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=81.....	41
Wykres 13. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy, e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=81.....	43
Wykres 14. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=81.....	43
Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=81.....	45
Wykres 16. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=81.....	46
Wykres 17. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=81.....	47
Wykres 18. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=81.....	48
Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=81.....	49
Wykres 20. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=81.....	50
Wykres 21. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=81.....	51
Wykres 22. Wiek: N=75.....	53
Wykres 23. Wykształcenie: N=75.....	53

Wykres 24. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=75.....	54
Wykres 25. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=75	55
Wykres 26. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu? N=75	56
Wykres 27. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=75	57
Wykres 28. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=75.....	57
Wykres 29. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa narkotyków? N=75	58
Wykres 30. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=75	58
Wykres 31. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=75	59
Wykres 32. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=75	60
Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=75.....	61
Wykres 34. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=75	62
Wykres 35. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=75.....	62
Wykres 36. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną /przegraną były pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie, itp.)? N=75	63
Wykres 37. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=75.....	65
Wykres 38. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=75....	66
Wykres 39. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=75.....	67
Wykres 40. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=75.....	68

Wykres 41. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? N=75	69
Wykres 42. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=75	70
Wykres 43. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=75	70
Wykres 44. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N=75	71
Wykres 45. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=75	72
Wykres 46. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=75	73
Wykres 47. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023	75
Wykres 48. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023	76
Wykres 49. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023	77
Wykres 50. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023	77
Wykres 51. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023	80
Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023	85
Wykres 53. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ręčno na przestrzeni lat 2021-2023	88
Wykres 54. Liczba dorosłych mieszkańców Gminy przypadająca na 1 punkt sprzedaży alkoholu na przestrzeni lat 2021-2023	88
Wykres 55. Liczba wszczętych i kontynuowanych procedur NK na przestrzeni lat 2021-2023	91

Wykres 56. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Ręczno na przestrzeni lat 2021-2023	94
Wykres 57. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023	94
Wykres 58. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023	96
Wykres 59. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023	97
Wykres 60. Mieszkańcy gminy Ręczno zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023	98
Wykres 61. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023	100
Wykres 62. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023	102